

dre imod fuld Erstatning; men den Rettighed, derimod, som ingen Pengeværdie har, den er uroffelig, den kan Du ikke røre ved"; det Urimelige heri er indlysende af sig selv. Altsaa det, at vi ikke give nogen Erstatning i dette Tilfælde, og at der derimod i Grundloven staaer, at det skal være mod fuld Erstatning, godtgjor aldeles Intet, da Rettigheden i dette Tilfælde ikke har nogen Værdie. Det Hovedspørgsmaal, der saaledes bliver tilbage, er, om Almeenvellet fordrer, at vi gjøre denne Forandring, og jeg kan ikke nægte, at jeg, efterat have overveiet Alt, hvad der er yttret om denne Sag, er kommen til den Overbeviisning, at Almeenvellet virkelig fordrer, at man gaaer ind paa det stillede Vædringsforslag. Lader os tænke, at 20 à 30 Mand eiede Kjøbenhavn, og at de kunde raade over Befolkningsforholdene i hele Byen, og jeg vil spørge Dem, mine Herrer! om ikke denne Myndighed til at raade over Befolkningsforholdene i Hovedstaden vilde, overladt i Enkeltmands Haand, forekomme dem at være særdeles betænkkelig i mange Tilfælde. Naar jeg nu her seer Magten til at raade over Befolkningsforholdene udstrække sig over en heel Række af tilgrændsende Sogne, og man maa lægge Mærke til, at den Godseier, der i sit fulde Omfang vil benytte sig af sin Ret til at nægte en Indsidders at boe der eller der, har en Forviisningsret, der strækker sig over hele hans Gods (Hør!), saa finder jeg, at han har en altsfor stor politisk Myndighed; han har et Middel til at underkue de enkelte Mænds Selvstændighed, han har et Middel til at bringe dem i en Afhængighed, som ikke bør lægges i nogen Enkeltmands Haand (Hør!) Naar det var rolige Tider, hvori ingen Spænding fandtes i Samsundet, hvor Samsundsclasserne levede fredelig ved Siden af hinanden og naar det patriarchalske Forhold herskede, som jeg sandeligen ønskede var tilstede i mange Forhold, vilde det vel kunde gaae an, men naar der derimod er en Spænding mellem de forskellige Classer, saa spørger jeg, om det ikke er et yderst farligt Vaaben at lægge i en enkelt Samsundsclassens Haand, at den saaledes kan raade over Befolkningsforholdene i store og vide Udstrækninger af Landet, at Godseier-

ren kan sige, at en Mand ikke maa boe saavidt hans Godsens Grændser strækker sig, han maa ikke hvile under Godsets Tag. Men selv naar jeg seer reent bort fra Godseierens Forhold, troer jeg dog, at Thinget bør gaae ind paa det stillede Vædringsforslag. Saaledes som jeg kjender Forholdene i mange Egne af Landet, er det nemlig ikke saaledes, at Godseierne selv forbeholder sig eller gjør Brug af denne Rettighed, til at raade over, hvem der skal boe paa hans Gods, men han overlader denne Rettighed til Sogneforstanderskaberne og disse bruge denne Myndighed i Fattigvæsenets Interesse, og naar vi altid maae see, at Egennyttens har skadelige Følger, saa er det dog vist, at den aldrig nogensinde afstedkomme skadeligere Følger, end naar den har en Tilfætning af noget, der, naar det betragtes i og for sig, er noget Godt. Egennyttens kan nemlig ofte hos Sogneforstanderskaberne faae en Tilfætning af Omhu for Communens Larm og netop derved er det, at den bliver farlig for den arbejdende Befolkning. Jeg har kjendt en Godseier, som har eiet meget betydelige Eiendomme, han vilde formaae Sogneforstanderskaberne, til at de skulde enes om, at de, der boede paa selve Godset, skulde kunne have en saadan Flytningsfrihed, at de kunde drage fra det ene Sogn paa selve Godset til det andet, men han kunde ikke sætte det igjennem hos Sogneforstanderskaberne paa sit eget Gods. Denne Rettighed, given af Godseieren i Sogneforstanderskabets Haand, bruges saaledes af Fattigvæsenet i Communens Interesse, og hindrer Flytningsfriheden for den arbejdende Klasse, saaledes at han ikke kan flytte hen, hvor han finder lettest Arbeide. Jeg maa tilstaae, at dette har i det virkelige Liv en saa stor Betydning, at jeg har været betænkt paa, om man ikke skulde gaae ind paa et Forslag om, at Forsørgelsesretten skulde erhverves i videre og større Kredse, for at ikke Arbeidsklassen skulde hindres i denne Flytning, og være bunden til Sognet, men for Exempel ikkun til Herredet; men medens det, med Hensyn til Arbeidsklassens Flytningsfrihed, vilde være af stor Interesse, troer jeg dog, at det i mange Henseender ikke vilde være hensigtsmæssigt, naar man dannede saadanne større Fattigdistricter eller Fattigcommuner. Jeg troer